

А. С. Полторацк, к.е.н.,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

Центром економічної діяльності та основною ланкою всієї економіки є підприємство, основним критерієм оцінки роботи якого є прибуток. Держава впливає на ведення підприємницької діяльності, зокрема, стягуючи податок на прибуток юридичних осіб, який направлений на регулювання та стимулювання підприємницької діяльності. Саме за допомогою податку на прибуток держава здійснює регулювання розвитку пріоритетних галузей господарства. Цей вплив здійснюється за рахунок надання пільг, амортизаційної політики, податкових знижок.

Економічну сутність податку на прибуток розглядали такі вчені як: М. Й. Головка, Є. М. Богатирьова, І. О. Луніна, В. М. Мельник, А. М. Соколовська, О. О. Резніченко, О. Д. Василик, О. В. Олійник та інші.

В Україні податок на прибуток підприємств є прямим загальнодержавним податком, який стягується за ставкою 18%, серед платників якого виділяють: підприємства-резиденти та нерезиденти і постійні представництва нерезидентів, що отримують доходи із джерелом походження з України, юридичні особи-резиденти, які отримують дохід за межами України.

Податок на прибуток як основний прямий податок має, з одного боку, забезпечувати стійку фінансову базу державі, а з іншого – залишати суб'єктам господарювання достатню кількість коштів для розширення і вдосконалення власного виробництва, стимулювати інвестиційну привабливість підприємств.

В Україні використовується модель оподаткування прибутку, яка є класичною для більшості європейських країн, однак, вимагає вдосконалення з урахуванням особливостей економічного розвитку держави. Зазначимо, що класична система оподаткування прибутку втрачає ефективність основних функцій, зокрема, фіскальної та соціальної, що обґрунтовує доцільність її трансформації в систему оподаткування виведеного капіталу.

За останні роки спостерігається зниження податкової ставки на прибуток підприємств (з 23% у 2011 році до 21%, 19%, 18% у 2012 р., 2013 р. та 2014 р. відповідно). Зазначимо, що тенденції до зниження ставки податку зупинись в 2014 році, тож на сьогодні ставка є стабільною та становить 18%.

Відповідно до дослідження зарубіжних вчених значну роль в ефективному функціонування податкової системи відіграє не стільки ставка податку, як провадження доцільного макроекономічного регулювання, використання

новітніх технологій та інвестиції.

Зосередимо увагу на досвіді альтернативної системи оприбуткування прибутку, а саме досвіді Естонії та Грузії, метою запровадження якої було стимулювання підприємницької діяльності, збільшення інвестицій, формування додаткових робочих місць.

У результаті запровадження альтернативної моделі оприбуткування прибутку за даними Податкового Фонду США Естонія зараз характеризується як одна з країн з найбільш конкурентоспроможною податковою системою, яка крім протягом 2014-2017 рр. стабільно посідає перше місце в рейтингу *International Tax Competitiveness Index* [1], який досліджує рівень конкурентоспроможності податкових систем.

Високий рівень конкурентоспроможності податкової системи Естонії досягається завдяки ставці корпоративного податку (20%), яка застосовується лише до розподіленої частини прибутку підприємств, тобто лише в умовах виплати (або розподілу) прибутку акціонерам (власникам), що його остаточним оподаткуванням.

Загалом система оподаткування прибутку юридичних осіб в Естонії є сприятливою для економічного зростання країни в цілому. Слід зазначити, що застосування податку на розподілений прибуток є досить прогресивним рішенням. Серед переваг його впровадження є стимулювання розвитку підприємницької діяльності, а особливо малого бізнесу, призупинення відтоку капіталу, зменшення відсотку «тінізації» економіки в цілому.

Проведемо SWOT-аналіз трансформації класичної системи оподаткування прибутку юридичних осіб у напрямі запровадження податку на виведений капітал (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз трансформації класичної системи оподаткування прибутку підприємств у напрямі запровадження податку на виведений капітал

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	Надання можливості підприємствам самостійно встановлювати час сплати податку	Необхідність адаптації працівників підприємства до нових правил оподаткування прибутку, консультації стосовно ведення податкового обліку та подачі звітності
	Можливість інвестування коштів на розширення виробництва	
	Спрощення ведення податкового обліку та значна економія часу через оподаткування не всього прибутку, а лише його виведеної частини	
	Можливість надання правдивої інформації щодо фінансових результатів діяльності підприємства	

Продовження табл. 1

Зовнішнє середовище	Підвищення інвестиційної привабливості країни	На початку періоду запровадження податку на виведений капітал є ризики зменшення надходжень від податку
	Витіснення корупційних схем в частині оподаткування податку на прибуток	Нерівні умови інвестування в залежності від напрямку інвестицій
	Модернізація та удосконалення матеріально-технічної бази підприємства	Неможливість довгострокового прогнозування показників надходжень від сплати податку через право платників самостійно обирати час сплати податку
	Відновлення позицій податку в питомій вазі податкових надходжень до Зведеного бюджету України	

Джерело: систематизовано автором;

Так, проаналізувавши світовий досвід методичних підходів до оподаткування прибутку юридичних осіб, вважаємо, що досвід Естонії та Грузії щодо запровадження податку на виведений капітал може бути використано з метою удосконалення вітчизняної податкової системи та підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Pomerleau K. International Tax Competitiveness Index 2017 / K. Pomerleau, Scott Hodge, Jared Walczak. – 2017, available at: <https://files.taxfoundation.org/20171030112339/TaxFoundation-ITCI-2017.pdf>
2. Полторак А. С. Оптимізація податкової політики в умовах фіскальної децентралізації в Україні / А. С. Полторак, О. С. Усенко // *Modern economics*, 2017. – № 2. – С. 50–54.
3. Податковий кодекс України : кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://goo.gl/tb7Hie>
4. Таптунова І. Трансформація податку на прибуток підприємств у податок на виведений капітал / Інна Таптунова // Європейський інформаційно-дослідницький центр. – Київ, 2016. – 43 с.